

Täysistunto

Torstai 16.12.2021 klo 10.00—20.38

3.8. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 1,5 tuntia.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on useissa yhteyksissä kantanut huolta oikeusministeriön hallinnonalan niukoista määrärahoista ja sitä kautta myös oikeusvaltion ja oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä.

Esimerkiksi lakivaliokunta katsoi omassa julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa lausunnossansa, että perusrahoituksessa on merkittävää korjaamista, ja kun oikeusministeriö tuolloin teki arvion, miten tuomioistuinten, Syyttäjälaitoksen, Rikosseuraamuslaitoksen ja oikeusaputoimistojen rahoitus kulkee, niin se osoitti, että siellä on yli 20 miljoonan euron vaje, josta itse asiassa 10 miljoonaa kohdistui tuomioistuinlaitokseen. Tämä kertoo siitä, että meillä on todella tarvetta oikeusvaltion turvaamiseen ja meillä on tarvetta vahvistaa oikeudenhoidon toimintaedellytyksiä. Lakivaliokunta tuolloin ajatteli, että pitäisi laatia erillinen valtioneuvoston selonteko, jossa tätä arvioitaisiin. No nyt valtiovarainvaliokunta, kun teki omaa mietintönsä, oli erittäin tyytyväinen siihen, että hallitus on päättänyt käynnistää tällaisen oikeudenhoidon selonteon, jossa tätä kokonaisuutta arvioidaan ja katsotaan, minkälaisia jatkotoimia ja ehdotuksia tarvitaan, jotta päästään eteenpäin pitkäkestoisella tavalla.

No, oikeusministeriön hallinnonalan rahat ensi vuonna ovat hiukan yli miljardi euroa, mikä vastaa tämän vuoden varsinaisen talousarvion rahoitusta, mutta tämä tilanne on silti tiukka, ja on tärkeää, että talousarvioesitystä täydentävään esitykseen sisältyi 16,6 miljoonan lisäpanostukset, jotka ovat nimenomaan esimerkiksi koronapandemiaan, tietojärjestelmien kehittämiseen ja valmiuslain uudistamiseen kohdennettuja. Nämä tulevat tarpeeseen.

Oikeusministeriön yhteydessä toimii eri viranomaisia, ja meillä on eri valtuutettujen toimistoja, ja on tärkeää, että näiden hallinnollisia tukitehtäviä pyritään yhdistämään ja sitä kautta vähentämään päällekkäistä työtä. Oikeusministeriö onkin jo selvittänyt näitä toimia, ja sitä valiokunta tervehtii ilolla.

Valiokunta pitää myös tärkeänä sitä, että naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävään on varattu 200 000 euroa ja että tuo tehtävä asetetaan jo toimivalle yhdenvertaisuusvaltuutetulle, eli ei tule tavallaan uutta vaan sitä saman viraston tehtävää tai resurssia hyödynnetään tässä tilanteessa.

No, sitten valiokunnan tekemistä muutoksista: Niitä ei ole kovin paljon. Se on noin 500 000 euroa ja kohdistuu pääasiassa järjestöille, koska tiedämme, että järjestöjen toimin-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

taresurssit ovat niukat. Valiokunta on ollut myös tyytyväinen siihen, että ministeriössä on tehty selvitystä siitä, miten tätä järjestöjen rahoitusta voitaisiin saada toimivammaksi.

Sitten tuomioistuimet ja oikeusapu: Siellä määrärahataso on vähän yli 300 miljoonaa euroa, ja siihen sisältyy vajaa 4 miljoonaa euroa lisämäärärahaa, joka liittyy näytön keskittämiseen kärjäoikeuksiin ja todistelun taltioimiseen hovioikeuskäsittelyjä varten. Sen lisäksi tulee 3,5 miljoonaa euroa tuomioistuinten käsittelyaikojen lyhentämiseen. Nämä molemmat ovat tarpeellisia asioita. Vaikka tiedämme, että varmasti tarvetta olisi suuremmallekin summalle, niin suunta on kuitenkin oikea, koska esimerkiksi hovioikeuksien juttujen määrä on kasvanut 138 prosenttia ja kärjäoikeuksissa 123 prosenttia, eli tavoitteet karrikaavat käsistä sitä mukaa kuin lisäresurssia tulee. Valiokunta pitää tärkeänä, että käsittelyaikoja pyritään lyhentämään. Se on muun muassa oikeusturvan näkökulmasta erittäin merkityksellistä.

Sitten tähän selontekoon: Valiokunta toivoo, että tässä otettaisiin huomioon myös oikeudenhoidon ketjumainen toimintatapa. Elikkä kun rikosketjun alkupäähän laitetaan rahaa, niin sitä tarvitaan myös sinne loppupäähän, ja arviomme on, että sote-uudistuskin itse asiassa saattaa vaikuttaa siten, että hallintotuomioistuihin tulee uusia tai lisää tai miten sen tahtoo sanoa, kuitenkin juttuja, jotka liittyvät tähän isoon uudistukseen — yleensä niin on, kun tehdään isoja, merkityksellisiä uudistuksia.

Sitten valiokunta painottaa tietojärjestelmien kehittämishankkeita ja sitä, että on tärkeää, että ne etenevät ja että niitä resursoidaan suunnitellusti.

Talous- ja velkaneuvonta nousi myös esiin, ja siellä on tulossa nyt lisähenkilötyövuosia, minkä turvin on ollut mahdollista parantaa talous- ja velkaneuvontapalveluita. Mutta samaan aikaan jälleen ylivelkaantuneisuus kasvaa, [Puhemies koputtaa] ja se tarve sillä puolella myös lisääntyy. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

19.05 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Aluksi haluan kiittää valtiovainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostoa, työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa sekä lakivaliokuntaa oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä koskevasta työstänne ja valiokunnissa käydyistä keskusteluista ja myös näistä lisämäärärahoista, jotka on oikeusministeriön hallinnonalalle nyt osoitettu.

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan siis vuodelle 22 määrärahoja noin miljardi euroa. Kokonaisbudjetti on noin 18 miljoonaa euroa suurempi kuin tänä vuonna. Näillä määrärahoilla rahoitetaan demokraattisen oikeusvaltiomme ydintoimintoja. Oikeushallinnossa tuotetaan muun muassa koko tuomioistuinlaitoksen toiminta ylimmistä tuomioistuinta alueellisiin alioikeuksiin, kattava julkinen oikeusapu, laadukas syyttäjätöiminta, tehokas ulosottotoiminta sekä vaikuttava vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano.

Hallitus on vaikeasta valtiontalouden tilanteesta huolimatta tällä hallituskaudella lisännyt oikeudenhoidon resursseja noin 70 miljoonalla eurolla.

Suomi oikeusvaltiona menestyy kansainvälisissä vertailuissa: EU:n komission tämänvuotisessa oikeusvaltiokertomuksessa tuodaan esille, että Suomen oikeuslaitoksen riippumattomuutta pidetään erittäin hyvänä ja että Suomi kuuluu maailman vähiten korruptoituneisiin maihin. Tämä on hyvin tärkeää ja peilaa myös yhteiskuntamme arvoja. Oikeusval-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

tiota on kuitenkin jatkuvasti vaalittava, ja tämä työ ei ole valmis. Niin oikeusvaltio, elävä kansanvalta kuin oikeuksien toteutuminenkin edellyttävät jatkuvaa kehittämistyötä.

Oikeudenhoidon resurssit ovat keskeinen oikeusvaltiota koskeva kysymys. Siksi on tärkeää, että hallitus on käynnistänyt ensimmäistä laatuaan olevan oikeudenhoidon selonteon valmistelun. Selonteossa annetaan kattava tilannekuva oikeudenhoidon nykytilasta ja lähiajan kehityssuunnasta sekä ehdotetaan tarvittavia jatkotoimenpiteitä.

Värderade talman! Det är viktigt att rättsstatens resurser ses som en helhet och med ett långsiktigt perspektiv. Redogörelsen för rättsvården, som är den första i vårt lands historia, kommer att fungera som ett viktigt verktyg för kommande regeringar. En högklassig och fungerande rättsvård förbättrar välmåendet, samhällets konkurrenskraft och ändamålsenlig förvaltning.

Regeringsprogrammets målsättning är bland annat att förkorta behandlingstiderna inom hela rättskedjan. Nästa år riktar vi 4 miljoner i tilläggsfinansiering till åklagarna och domstolarna. Det här är viktigt. Därtill riktar 3,74 miljoner euro till för att digitalisera rättssalarna i våra domstolar och installera ett videoupptagningssystem som förbättrar rättsskyddet och gör rättsprocesser smidigare.

Arvoisa puhemies! Tuomioistuimet siirtyvät siis vihdoinkin digiaikaan, kun kärjäoikeudessa vastaanotetusta suullisesta todistelusta tehdään kuva- ja äänitallenne ja todistelu otetaan vastaan muutoksenhakutuomioistuimessa tallennetta katsomalla. Uudistuksen ansiosta hovioikeudet ja korkein oikeus kykenevät ratkaisemaan näyttökysymykset nykyistä paremmin näytön perusteella, ja lisäksi todistajien ja muiden oikeudenkäynnissä kuultavien ei yleensä tarvitse saapua enää hovioikeuteen. Ajattelen tässä myös rikosten uhreja, jotka niin ikään usein välttyisivät kohtaamasta syytettyä enää hovioikeudessa. Tämä uudistus vahvistaa oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Valmiuslain uudistaminen käynnistyy, ja hallitus osoittaa tähän 300 000 euroa.

Koronavirustilanne on vaikuttanut monin tavoin oikeusministeriön hallinnonalalla, niin kuin monella muullakin. Tuomioistuimissa pandemian alussa useiden asioiden käsittely keskeytettiin ja istuntoja peruttiin laajalti, ja tämä näkyy myös Syyttäjälaitoksen toiminnassa. OM:n hallinnonalalla koronan vaikutukset näkyvät viiveellä. Koronamäärärahoja kohdennettiin tämän vuoden viimeisessä lisätalousarviossa tuomioistuimille, syyttäjille ja Rikosseuraamuslaitokselle, ja lisärahoituksen turvin puretaan ruuhkia. Lisäksi ensi vuoden talousarviossa kohdennetaan vastaavaa rahoitusta yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin 10 miljoonaa euroa ja myös oikeusaputoimistojen tilannetta helpotetaan.

Budjetin 2 miljoonan lisärahoituksen turvin vähennetään vanginvartijoiden yksityiskentelyä sekä panostetaan siihen, [Puhemies koputtaa] että naisvankien erityistarpeet voidaan huomioida nykyistä paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten on mahdollisuus debattiin, jos semmoista halua löytyy. Ne, jotka haluavat osallistua debattiin, olkaa hyvä ja painakaa V-painiketta ja nouskaa pystyyn. — Lähdetään liikkeelle. Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

19.11 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä vankeinhoidosta valiokunta myös keskusteli ja siitä, että on äärimmäisen tärkeää, että turvallisuus pystytään turvaamaan ja juuri niin, kuin ministeri tässä lopussa sanoikin, että naisvankien erityistarpeita pystytään paremmin ottamaan huomioon.

Mutta se, mikä siellä nousi esiin, liittyi tähän tupakointikieltoon. Kun eduskunnassa tämä lakiesitys ei edennyt — me tiedämme kaikki ne syyt ja sen historian — niin olimme myös huolissamme siitä, miten pystytään sitten turvaamaan se, että jatko toimii turvallisesti. Ja tämä ehkä on sellainen asia, josta ministeri, jos hän jossakin vaiheessa vastaa, voisi vähän kertoa, että miten tästä selviämme eteenpäin, koska se on varmaan meidän yhteinen haasteemme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

19.12 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maalittaminen, vihapuhe ja sananvastuu — näitä termejä halutaan väkisin ujuttaa poliittiseen keskusteluun ja pikkuhiljaa lainsäädäntöön asti. Yhteisiä verovaroja ujutetaan hankkeisiin sitä enemmän, mitä enemmän niissä vilisee kyseisiä termejä.

Samalla kun vihapuhehankkeiden leipä levenee, sananvapauden tila maassamme kapeenee. Suomessa käydään sananvapausoikeudenkäyntejä, joissa kyseenalaistetaan aiemmin itsestään selvinä pidettyjä käsityksiämme. Sanavalintojen mielekkyys jäi ennen kanssaihmisten arvioitavaksi, mutta nyt niitä yritetään tunkea tuomarien ja poliisien työpöytien täytteeksi. Samalla käsittelyajat venyvät ja tutkintaa odottavien rikosten pino pöydällä kasvaa.

Sananvapauden käsitettä kuuluisi selkeyttää, ei hämärtää. Resursseja tulisi kohdistaa oikeusvaltion kannalta elintärkeisiin kohteisiin, ei oman aatteen ajamiseen. Yhteiskunnan kivijalkaa pitäisi vahvistaa, ei antaa se rapautua. Kuten aina, kyse on valinnoista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Bergqvist.

19.13 **Sandra Bergqvist r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Rättsstaten är en grundpelare vi måste värna om. Ett säkert och fungerande rättssystem skapar trygghet i samhället, och satsningar på att utveckla rättssystemet är nödvändiga.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti sisältää merkittäviä kehittämishankkeita. Nyt ponnostetaan muun muassa talousosaamisen edistämiseen, tuomioistuinten käsittelyaikojen lyhentämiseen, vankilaturvallisuuteen ja todistelun taltiointijärjestelmän kehittämiseen.

Oikeudenkäyntien suullisen todistelun tallenteiden vastaanottamista varten on varattu 3,7 miljoonaa euroa. Tämä on suuri ja tärkeä uudistus, ja haluan kiittää ministeriä uudistuksen eteenpäin viemisestä. Uudistukset vaativat kuitenkin aina sopeutumista ja työskentelytapojen uudelleenorganisointia. Kysyisin ministeri Henrikssonilta: miten voidaan valmistautua uudistukseen, jotta tämä voidaan toteuttaa onnistuneesti?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

19.14 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tahdotoin kiinnittää huomiota siihen, että alan henkilökunta on jo nyt ääri rajoilla ja kamelin selkä katkeaa kohta. Rikosprosessiketju tarvitsee akuutisti lisäresursseja. Oikeushallinnon alalla ihmiset uupuvat työkuormansa alle ja lopulta vaihtavat alaa.

Kaksi viikkoa sitten Syyttäjälaitospäivässä eräs käräjäoikeuden laamanni tuli kertomaan minulle, että tällä hetkellä kun syyttäjältä tulee juttu sisään käräjäoikeuteen, on syyttäjällä tarjota seuraava vapaa istuntopäivä kahdeksan kuukauden päähän. Näillä samoilla Syyttäjälaitospäivillä kuulin myös, että avi on asettanut uhkasakon ainakin yhdelle syyttäjälaitosalueelle vaatien työntekijöiden työkuorman vähentämistä. Työsuojeluviranomaiset ovat jo aiemmin puuttuneet tilanteisiin eri alueilla. Kysyisinkin ministeriltä: mitä aiotte tehdä tälle asialle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

19.15 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Tämä koskee myös oikeudenhoidon ketjua. Kun poliisille annetaan lisää määrärahoja, pitää pitää huoli, että myös muilla oikeudenhoidon osilla, eli syyttäjällä, tuomioistuimilla ja Rikosseuraamuslaitoksella, on riittävät resurssit käsitellä rikosasia loppuun. Poliisiasiat ovat sisäministeriössä ja muut edellä mainituista oikeusministeriössä. Arvoisa ministeri, millä tavoin varmistetaan ministeriöiden välillä se, että oikeudenhoidon ketjuun ei muodostu pullonkauloja?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

19.15 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että oikeudenhoidon resursseja vahvistetaan ja että oikeudenhoidon selonteon valmistelu on myöskin käynnistetty. Tätä olemme myös lakivaliokunnassa ehdottaneet.

Pidän erittäin tärkeänä sitä, että me emme pidä oikeusvaltiota ja sen riippumattomuutta itsestäänselvyytenä. Kansainväliset esimerkit jopa Euroopan unionin sisältä osoittavat, että kun kansainvälisen oikeuden periaatteet ja pelisäännöt hylätään, oikeusvaltio voi hapertua ihan silmänräpäyksessä. Epäluottamuksen kylväminen tuomioistuimia ja muita instituutioita kohtaan ja eri ihmisryhmien välille on eräänlainen hälytyskello oikeusvaltiolle, ja on tärkeää, että pidämme silmällä niitä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja kiinnitämme huomiota siihen, miten myös tämä puoli yhteiskunnallisessa keskustelussa kehittyy.

Vihreille on tärkeää, että oikeudenhoidon resurssit turvataan kautta linjan. Se on ihmisten oikeusturvan mutta myös yhteiskunnan turvallisuuden ja luottamuksen kannalta aivan välttämätöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

19.17 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös lakivaliokunnassa on kannettu huolta oikeusministeriön hallinnonalan määrärahojen riittävyydestä, lisäyksistä huolimatta, ja oikeusvaltion ja oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä, niin kuin täällä olemme kuulleet. Onkin oikein hyvä, että hallitus on päättänyt käynnistää oikeudenhoidon selonteon valmistelun, jotta saamme sitten ajantasaisen ja kokonaisvaltai-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

sen tiedon siitä, missä tilassa suomalainen oikeudenhoito on. Kysynkin ministeriltä: milloin arvioitte, että tämä selonteko valmistuu?

Oikeusjärjestelmän sujuvaa toimintaa edesauttavat erilaiset tietojärjestelmät ja digitalisaatio, ja onkin hyvä, että hallitusohjelman mukaisesti nyt kuva- ja äänitallenteiden hyödyntäminen etenee, ja sen myötä oikeudenkäynnin kustannuksetkin varmasti pienenevät ja käsittelyajat lyhenevät. Kysynkin ministeriltä: miten nämä asiat nyt menevät ensi vuoden aikana eteenpäin ja milloin näiden suhteen alkaa olla valmista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski.

19.18 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä jatkaa nyt tuosta edellä käydystä kysymyksen muotoilusta. Se selonteon nuotitus minua kiinnostaa erityisesti. Onko ministeri tyytyväinen, että sinne on asetettu sellaiset kriteerit, että ei vain ole niin sanotusti selonteko, vaan että onko laitettu painopisteitä, mitä pitää todellakin selvittää, että se kokonaisuus sitten palvelee, jos se jossakin vaiheessa päätyisi väkikapa tänne eduskuntaan, jotta se ei ole vain niin kuin jonkun näkemys asioista jossakin muodossa, vaan että siihen todellakin erittäin ponnekkaasti on jo lähtökohtaisesti aseteltu sellainen tarkoitusperä, joka myös mahdollistaa sitten sen prosessin tietämyksen. Ja sitten viimeisenä nopeana kysymyksenä: koska pääsemme tekemään päätöksiä velkojen anteeksiannosta [Puhemies koputtaa] 90-lukulaisille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz haluaa tarjota kahvit, mutta olkaa hyvä.

19.19 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Äsken häiritsin puhelimellani ja rangaistukseksi siitä poistin vastauspuheenvuoroni. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

19.19 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille ja jaoston puheenjohtajalle esittelystä.

Otan tässä esiin erittäin tärkeän ja huolestuttavan asian: vankilaturvallisuuden. Järjestäytynyt rikollisuus on entistä enemmän siirtynyt vankiloihin, kiven sisään. Se on ihan loistava asia, että he ovat siellä, eivät vapaana, mutta samalla siellä peli on koventunut. Siellä on erittäin huolestuttavia ilmiöitä tullut järjestäytyneiden rikollisjengien taholta. Vartijoita uhkaillaan, heihin kohdistetaan väkivaltaa. Onneksi nyt viime vuosina ei ole kuolemaan päättynyttä väkivaltaa ollut, mutta sellaisiakin tapauksia on ollut. Vartioita ja jopa heidän perheitään maalitetaan. Se on halpamaista ja todella huolestuttavaa. Se on ihan hyvä, että yksin työskentelyä on pystytty vähentämään, mutta pitäisi tehdä paljon rakenteellisia ratkaisuja, pitäisi saada valvontatekniikkaa lisää ja lisää vartijoita. Kysynkin, että mikä olisi se pitkä tie. Tässä hetkessä tätä ei pysty ratkaisemaan. Mikä on se pitkä tie, [Puhemies koputtaa] millä selviämme tästä ja saamme vankilat turvallisemmiksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

19.20 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Ja kiitos ministerille esittelystä, paljon hyviä asioita on meneillään hallinnonalallanne. Itse aina edustaja Myllykosken ja muiden kanssa kiitän tässä vaiheessa — tai yleensä me valitetaan, että miksei etene — ja nyt voidaan taas kiittää. Asia on nyt eduskunnan käsissä lakivaliokunnassa, ja vihdoinkin etenee tämä maksuhäiriömerkintöjen radikaali lyhentäminen niissä tilanteissa, kun itse velka on maksettu. Siitä ollaan puhuttu täällä kaikki ne vuodet, kun itse olen täällä ollut, ja ennen sitäkin, ja joka kaudella ollaan yli 100 allekirjoitusta saatu kasaan ja nyt hienosti yhdessä saatu se eteenpäin. Ja on tietenkin mukavaa, että RKP:n ollessa vahtivuorossa oikeusministeriössä tämä asia myös etenee. Toivotaan, että saadaan se nyt myös eduskunnasta ulos.

Så ett stort tack ännu en gång för att det här projektet med att radikalt förkorta bevaringstiderna för betalningsanmärkningar äntligen nu har... — vi har fått förslaget till riksdagen och nu är det upp till riksdagen.

Viimeisenä toivon vielä, että jatkossa tulisi vielä enemmän resursseja etenkin hallinto-oikeuksiin, [Puhemies koputtaa] missä on valtava määrä myös yksityisen sektorin investointeja jonossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

19.21 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käymme tämän keskustelun täällä joka vuosi, ja nyt kun ensi vuoden budjetti on siellä 65 miljardin kokonaissummissa ja tähän oikeudenhoitoon löytyy miljardi, niin jaksan joka kerta hämmästellä tässä salissa, miten voi olla mahdollista, että sinne ei löydy sitä 20:tä miljoonaa, mikä tarvittaisiin perusrahoituksen vähimmäistasoon, jotta nämä oikeudenhoidon viranomaiset pystyisivät hoitamaan asiansa. Tämä on siis selkeästi valintakysymys, ja toivoisin, että seuraavalla kerralla tämä valinta olisi tehty niin, että tämä puoli hoidetaan. Tämä on yksi yhteiskunnan peruspilareista.

Olisin vielä sen verran kysynyt, että kun lakivaliokunnan lausunnossa nimenomaan kiinnitetään vakavaa huomiota tähän rahoitusvajeeseen, tähän 20 miljoonaan euroon, mutta tarkoituksemme ei nähdäkseni ollut se, [Puhemies koputtaa] että tätä ei tarvitsisi korjata, kun odotellaan selontekoa. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivoisin, että tämä perusrahoituksen korjaaminen nopeutuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

19.23 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teimme jo hallitusneuvotteluissa tämän hallituskauden alussa arvovalinnan, että panostamme oikeudenhoidon resursseihin ja oikeusvaltion kehittämiseen, ja se jatkuu tässä ensi vuoden budjetissa — 16 miljoonaa euroa ja jopa enemmänkin nostetaan oikeudenhoidon resursseja, 70 miljoonaa tähän mennessä tällä hallituskaudella. Tällä tiellä on hyvä jatkaa, jotta käsittelyaikoja ja jonoja oikeudenhoidossa voidaan purkaa.

Haluaisin kysyä yhdestä merkittävästä uudistuksesta, joka ensi vuonna on edessä. Tietysti nyt pääsemme toimeenpanemaan tätä käräjäoikeuksien todistelun keskittämistä, mut-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

ta seuraava rikosoikeuteen liittyvä uudistus on seksuaalirikoslainsäädännön uudistaminen ja siellä erityisesti rangaistusten koventaminen, suostumusperiaatteen tuominen lainsäädäntöön. Haluaisin kysyä ministeriltä, missä tämä esitys menee ja mitä voitte kertoa siitä, minkälaisia muutoksia on esimerkiksi lausuntokierroksen jälkeen tehty? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

19.24 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan vahvuus mitataan siinä, miten se kohtelee heikompiaan. Etenkin oikeudenhoidossa tämä periaate korostuu, sillä juridiikka ei saa olla vain hyväosaisten oikeus. Hyvinvointivaltiona meidän on huolehdittava siitä, että myös vähemmistöjen, naisten, lasten oikeudet toteutuvat täysimääräisinä.

Ensi vuoden budjetissa naisten ja lasten oikeuksia vahvistetaan kohdistamalla lisärahoitusta esimerkiksi naisvankityöhön. Lisärahoituksella kehitetään rangaistusta suorittavien naisten tarvitsemia palveluja ja lisätään erityisesti terveys- ja päihdepalveluja. Myös loppuvuodesta myönnetty 100 000 euron lisärahoitus Ihmisoikeusliitolle ja 150 000 euron lisärahoitus Pakolaisneuvonnalle ovat tärkeitä tekoja, joilla vahvistetaan ihmisoikeuksien toteutumista ja ihmisten yhdenvertaisuutta.

Tärkeä tasa-arvoteko olisi vanhemmuuslain päivittäminen, joka toivottavasti saadaan mahdollisimman pian eduskunnan käsittelyyn valiokunnasta. Vanhemmuuslaki olisi pieni, mutta merkittävä askel perheiden ja lasten tasa-arvon edistämisessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sen ledamot Adlercreutz.

19.25 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Tynkkynen nosti puheenvuorossaan vihapuheesta esille valinnan, että se on valinta, ja niinhän se toden totta on. Isolle osalle poliittista kenttää ei ole ongelma tehdä valintaa. Isolle osalle poliittista kenttää ei ole vaikeaa pysyä puheessaan sellaisessa, jota ei voida määritellä vihapuheeksi.

Oikeusministeriössä on toden totta monta hyvää uudistusta nyt viety eteenpäin, monta odotettua lakiesitystä työstetään. Oikeudenhoidon selonteko on myöskin tärkeä dokumentti, koska vaikka paljon tehdään, niin vielä on paljon parannettavaa.

Minister Henriksson, ni har också lyft upp frågan om rättsstatens situation, inte bara internationellt utan också i Finland, om behovet att se till att våra strukturer också är tillräckligt starka så att vi kan stå emot ett potentiellt tryck ifall det någon gång kommer. Kunde ni lite berätta om de tankar ni har kring det här, vad det kunde vara fråga om för åtgärder, lagförslag eller reformer?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Sitten ministeri Henriksson, 3 minuuttia, vastauspuheenvuoro.

19.26 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin erittäin hyvistä kysymyksistä kaikille edustajille. Aloitan ehkä tällä kertaa vankilaturvallisuudesta. Se on yleisesti ottaen edelleen hyvällä tasolla, mutta niin kuin täällä edustajat

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

ovat tuoneet esille, myös huolenaiheita on. Työturvallisuus on, voidaan sanoa näin, koronatilanteesta johtuen hiukan parantunut johtuen siitä, että vangit on siirretty ulkoilemaan ja ruokailemaan osastoittain pienemmissä ryhmissä ja tämä on rahoittanut vankilailmapiiriä. On toki myös niin, että järjestäytynyt rikollisuus on asia, mikä pitää koko ajan muistaa, ja on myös ryhdytty toimenpiteisiin. Esimerkiksi tänä vuonna Turun vankilaan perustettiin toinen valtakunnallinen varmuusosasto. Aiemmin sellainen oli vain Riihimäen vankilassa. Ensi vuonna toteutetaan vankipaikkauudistus, jossa vaarallisten vankien sijoittelua muutetaan ja neljään eri vankilaan perustetaan 13 uutta osastoa. Jatkossa nämä vaaralliset vangit keskitetään Riihimäelle, Turkuun, Sukevalle ja Mikkeliin.

Myös yksin työskentelyä on vähennetty, ja turvatekniikkaa päivitetään. Syksyllä luovutettiin myös miesten ja naisten yhteisistä avovankiloista, mikä on myös vähentänyt naisvankien kokemaa häirintää, mikä on myös erittäin tärkeää. Vanginvartijoitten koulutusta tullaan myös lisäämään, ja aloituspaikkojen määrää on korotettu 60:stä 80:een. Tällä pyritään myös siihen, että löydetään vartijoita.

Oikeudenhoidon selonteosta on siis tehty päätös. Valmistelu on aloitettu, ja tässä on, edustaja Myllykoski, tarkoitus antaa kattava ja yhteismitallinen tilannekuva oikeudenhoidon nykytilasta ja lähiajan kehityssuunnista, sekä tullaan myös ehdottamaan tarvittavia jatkotoimenpiteitä. Tässä tullaan nimenomaan käymään hallinnonalan eri toimijat lävitse ja juuri sen takia, että saataisiin vastaukset niihin kysymyksiin, mikä on resurssitilanne, mitä tarvitaan siihen, että me päästäisiin sellaiseen tilanteeseen, että ruuhkia voidaan purkaa, että käsittelyaikoja voidaan lyhentää ja että oikeusturva toteutuu paremmin kuin tänä päivänä. Se on tämän tarkoitus. Yhdyn siihen näkemykseen, että meidän pitäisi vaalia oikeusvaltiota myös oikeudenhoidon osalta, ja sen takia tämä on meidän kaikkien eduskuntapuolueitten tehtävä riippumatta siitä, ketkä istuvat seuraavassa hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

19.29 Jari Myllykoski vas: Herra puhemies! Kiitoksia ministerille tuosta hyvästä selvituksesta. Kun ei kaikesta tiedä, niin on hyvä kysyä, ja kun saa hyvän vastauksen, niin tietää enemmän.

Samaan asiaan kuin edustaja Tolvanen, vankilaturvallisuus. Kävimme tuossa satakuntaisten kansanedustajien kanssa Huittisten vankilassa toteamassa joitakin asioita, joissa on sellaista huolta ja murhetta. Todellakin, vankilayksikkö, jossa on lyhytaikaisia vankeja, on haasteellinen ympäristö nimenomaan vankilan vartijoille, koska siellä ei synny sellaista omanlaistaan vankilalle tyypillistä toimintamallia, vaan vangit ovat siellä muuntorangaisuksen takia lyhyitä aikoja. Juuri sinne pitäisi kyllä resursoida riittävästi henkilöstöä, jotta siellä, sanotaanko, työpaikka voisi olla houkutteleva. Se on erittäin haasteellinen ympäristö ihmiselle ottaa vastaan vankien osaltaan aika aggressiivistakin purkautumista oleva käyttäytyminen. Siinä mielessä on todella tärkeää, että siitä asiasta pidetään huolta.

Mutta tälle sektorille kuuluu myös se yksi iso kiitoksen sana, mikä tässä tuli esille, eli nyt maksuhäiriömerkintöjen poistaminen kuukaudessa. Se on ollut pitkälinen polku. Edelliskaudella 138 allekirjoittajaa, tälläkin kaudella yli 100 allekirjoittajaa, ja nyt kiitos ministerille siitä, että tämä asia, vaikka se oli yhdistetty hallitusohjelmassa positiiviseen luottorekisteriin, pystyttiin erottamaan. Uskoisin, että tässä on ollut ministerillä erityinen rooli, jotta ministeriön virkamiehet ovat suostuneet irrottamaan sen erilliseksi, koska niin kuin

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

ministeri on aiemmin täällä todennut, laki valmistellaan, mutta ei voida panna täytäntöön teknisistä syistä tätä positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa.

Hallitusohjelmassa on erittäin paljon kirjauksia ja voimakkaasti tuotu esille yleensä velallisten asemaan liittyviä asioita. Yksi, mitä haluan tässä puheenvuorossani ministeriltä kysyä, on ulosottomiesten palkkioperusteisuus eli voutien toiminta kaikessa nykymaailmassa. Voi olla, että olen aivan väärässä, mutta olen nyt kohta reilu 10 vuotta seurannut sitä keskustelua, mitä varsinkin pk-sektorin yrittäjiltä tulee, kuinka voudit tavallaan pyörittävät sitä rulettia aina uudelleen ja uudelleen ja uudelleen. Se ei koskaan lopu. Tärkein olisi saada nyt jotakin muutosta siihen, niin että koroissa olisi katto ja että velkapääoma vähenisi ensin ja sitten tulisivat korot vasta perässä, jotta se taakka ei tule kohtuuttomaksi. Ihmiset, jotka maksavat velkoja, maksavat korkoja, ja se velkapääoma ei lainkaan lyhene. [Sebastian Tynkkynen: Juuri näin!] Siinä mielessä nyt minä toivon, ja voin jopa sanoa, että uskon, että ministeri Henriksson vielä tällä kaudella pystyy tähän tarttumaan ja mahdollistamaan sen, että velalliset pääsevät synneistään pois ja takaisin yhteiskuntaan ja motivoivat yrittämiseen ja työn tekemiseen korostuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

19.34 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Toimiva oikeuslaitos on yksi demokration kulmakivistä. Sujuva ja suoritusvarma oikeuslaitos on edellytys kansalaisten sisäiselle luottamukselle ja turvallisuudentunteelle. Tämän takia on äärimmäisen tärkeää, että turvaamme oikeuslaitoksen riittävät resurssit. Tällä hallituskaudella oikeudenhoidon määrärahoja onkin tasaisesti lisätty. Määrärahojen lisääminen on olennaista, sillä Suomessa oikeudenkäyntien kokonaiskestot ovat huolestuttavan pitkiä. Esimerkiksi yli vuoden kestävien käräjäoikeuden rikosasioiden määrä on lisääntynyt 43 prosentilla verrattuna vuoteen 2010. Koronakriisi on entisestään ruuhkauttanut käsittelyä, sillä pandemian takia oikeusistuntoja jouduttiin lykkäämään. Tämän takia on hienoa, että hallitus on päättänyt lisätä syyteharkinnan ja tuomioistuinten rahoitusta 3 miljoonalla eurolla käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja käsittelyruuhkan purkamiseksi. Nämä ovat tärkeitä toimia yhteiskunnan sisäisen luottamuksen ja oikeuslaitoksemme toimivuuden vahvistamiseksi — kiitos siitä.

Arvoisa puhemies! Vaikka oikeusministeriön hallinnonalan rahoitusta on tällä kaudella tasaisesti lisätty, on rahoitus sen tarpeisiin nähden edelleen riittämätön. Etenkin Rikosseuraamuslaitoksen, Syyttäjälaitoksen ja julkisen oikeusavun rahoitustilanne on selvitysten mukaan edelleen heikolla pohjalla. Erityisen huolissani olen julkisen oikeusavun rahoitustilanteesta, jolla pystytään auttamaan vähävaraisten ja pienituloisten oikeuskuluissa. Oikeudenkäyntikulut ovat monelle liian kalliit, minkä takia oikeutta ei välttämättä uskalleta lähteä hakemaan oikeusteitse. Tämä ei ole hyvinvointivaltion periaatteiden mukaista, sillä oikeusvaltiossa jokaisella asuinpaikasta tai varallisuudesta riippumatta pitää olla yhdenvertaiset mahdollisuudet hakea oikeutta asialleen. Pidän erittäin hyvänä sitä, että oikeusministeri on tarttunut lakivaliokunnan ehdotukseen laaja-alaisesta selvityksestä oikeusvaltion ja oikeusturvan toteuttamiseksi. Nykyiset kipukohdat voidaan ratkaista sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä ja vahvistamalla johdonmukaisesti oikeudenhoidon resursseja pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on rakentaa Suomesta lapsiystävällinen maa, jossa perheiden tasa-arvoa vahvistetaan ja heidän valintojaan tuetaan. Vanhem-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

muuslaki on tässä työssä tärkeä askel oikeaan suuntaan. Vanhemmuuslain seurauksena erilaisia pari- ja perhesuhteita tullaan kohtelemaan ensimmäistä kertaa yhdenvertaisesti lainsäädännössä riippumatta puolisoiden sukupuolesta tai perhemuodosta. Perheiden moninaisuus on rikkaus, eikä ihmisiä tai perheitä pidä pakottaa ahtaisiin ja aikansa eläneisiin muotteihin. Lain keskiössä on koko lainsäädäntöprosessin ajan ollut lapsen oikeuksien vahvistaminen. Lapsella pitää olla yhdenvertaiset oikeudet ylläpitää ja kehittää suhteitaan vanhempiinsa riippumatta näiden sukupuolesta tai perhemuodosta. Lapselle tärkeintä ovat turvalliset ja välittävät aikuiset. Lainsäädäntöä on päivitettävä tunnustamaan entistä paremmin perheiden monimuotoisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

19.37 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan puhua tästä ikävästä asiasta, oikeudenhoidon rahoituksesta, ja siinä samassa yhteydessä en voi olla puhumatta turvallisuussektorin rahoituksesta. On perusteltua ja hienoa, että nyt tämä oikeudenhoidon selonteko tehdään, mutta toivoisin, että myös tehtäisiin selonteko turvallisuusviranomaisten tilanteesta. Itse asiassa eilen, kun täällä oli sisäministeriön pääluokka esillä, keskustelin täällä ja sitten tilaisuuden jälkeen sisäministeri Mikkosen kanssa ja kerroin, että 2015 oli tällainen parlamentaarinen työryhmä, joka käsitteli kaikki turvallisuus- ja oikeusviranomaiset läpi eli sen ketjun. Itse asiassa te, ministeri Henriksson, olitte asettamassa sitä yhdessä silloisen sisäministeri Räsäsen kanssa. Meillä oli silloin todella kiireinen aikataulu, oli vaalit tulossa, ja emme ehtineet kovinkaan syvällisesti paneutumaan asioihin, mutta ainakin sisäministeri Mikkonen oli hyvin kiinnostunut asiasta, ja minä esitän toiveen, että josko te hänen kanssaan keskustelisitte ja saataisiin nyt vaikka uusi parlamentaarinen ryhmä, joka kävisi nämä kaikki turvallisuus- ja oikeusviranomaiset läpi, sen ketjun. Kun nimittäin silloin 2015 me pääsimme hyvin nopeasti yksimielisyyteen, kaikki puolueet, näistä seuraavista asioista:

Rahoituksen pitää olla pitkäjänteistä. Sen pitää mennä yli vaalikausien. Sen on oltava ennustettavaa, koska esimerkiksi poliisin koulutus kestää yli kolme vuotta ja syyttäjiä ja tuomareita on määräaikaissa virkasuhteessa, mikä etenkin tuomarien osalta on aika kysenalaista oikeusvaltiossa. Näitä voitaisiin varmaan vähentää.

Sen lisäksi tämä ketjunomaisuus, mistä täälläkin on puhuttu, eli pääsääntö, että kun joku viranomainen, vaikka poliisi, saa lisää rahoitusta, niin sitä saisivat myös oikeusviranomaiset, joskaan eivät aina: jos poliisi saa ennalta estävään toimintaan lisärahoitusta, niin sehän pikemminkin vähentää näitä syyttäjien ja oikeuden tehtäviä, toivottavasti — se ei aina ole näin, mutta pääsääntö on näin.

Se oli se meidän toinen pointtimme, ja kolmas oli sitten, että näiden eri viranomaisten rahoituksesta ict-kiinteistökulut erotettaisiin henkilöstökuluiksi, koska nehan ovat hyvin yllättäviä, etenkin ict-kulut monissa viranomaisissa, ja tuntuu, että niistä tulee semmoisia ikuisuusprojekteja ja ne vievät rahaa ihan kauheasti. Ja mistä ne otetaan? No, okei, lisärahoitusta vähän, mutta sitten henkilöstökuluistahan niitä monesti nipistetään.

Arvoisa herra puhemies! Toivoisin todella, että nyt päivitetäisiin tämän oikeudenhoidon selonteon lisäksi myös nämä kaikki, viranomaisten yhteistoiminta, rahoitukset ja se ketju, mikä toimii, ja se lähtisi ihan sieltä hätäkeskuksesta. Se on tärkeä lenkki monessa paikassa. Pelastustoimi, ensihoito on siinä mukana. Sitten totta kai tulee poliisi, Rajavartiolaitos, eikä pidä unohtaa Tullin rikostorjuntaa. Se on hyvin merkittävä toimija nykypäivä-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

nä. Ja sitten mennään sinne oikeudenhoidon puolelle syyttäjiin, tuomioistuimeen, Riseen ja oikeusapuun ja niin edespäin. Nämä kaikki pitäisi käydä läpi. Ja nyt tässä olisi vielä aikaa — jos kaikki nyt menee ennustetusti — tällä vaalikaudella tämä käydä läpi, koska minä en oikein usko, että tässä eri puolueiden välillä on mitään kovin isoja ristiriitoja. Ainakin silloin 2015 päästiin täysin yksimielisyyteen.

No, tässä välissä on ollut kahdet hallitusneuvottelut, ja valitettavasti oikeastaan mikään näistä tämän parlamentaarisen työryhmän esityksistä ei ole toteutunut. Mutta pitäisikö katsoa nyt uuteen aikaan ja ehkä nyt päivittää tätä, yrittää uudestaan? Se on meidän kaikkien yhteinen etumme, ja itse asiassa se on rehellisten suomalaisten etu, että me saamme toimivan viranomaisketjun hädän hetkellä ja että kun joku tarvitsee apua, niin se apu tulee nopeasti, jos se on laadukasta, mutta myös, että sitten, kun joku joutuu oikeudenloukkauksen kohteeksi, hän saa asiansa nopeasti oikeudessa esille. Ja toki pitää huomioida myös ne, jotka ovat syytteessä, että hekin saavat asiansa nopeasti esille. Eli toivoisin tämmöistä, ja toivon, että keskustellette sisäministerin kanssa asiasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Said Ahmed.

19.42 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta budjetista, joka pyrkii korjaamaan meneillään olevan koronaviruksen taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Haluan puheenvuorossani nostaa esille nuoret, joiden talouteen koronaviruksi on erityisesti vaikuttanut. Moni nuori aikuinen on jäänyt työttömäksi tai lomautettiin. Monella nuorella jäi kesätyöpaikka saamatta. Monella opinnot hidastuivat tai jäivät kokonaan tauolle: Kela uutisoi juuri lakkauttavansa opintotuen 3 000 opiskelijalta.

Myös ylivelkaantuminen on kasvava ongelma. Vaikka epidemiatilanne paranee, on vaara, että osa nuorista jää velkaloukkuihin ja syrjäytyy. Olenkin tyytyväinen, että hallitus panostaa ihmisten talousosaamiseen ja -neuvontaan. Toivon, että nuoret huomioidaan erityisesti tässä työssä. Myös valmistelussa oleva maksuhäiriömerkintöjen nopeampi poisto tulee helpottamaan monia.

Arvoisa puhemies! Meidän on huolehdittava siitä, että nuorten tulevaisuus ei jää koronaviruksen varjoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Matias Mäkynen, olkaa hyvä.

19.44 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kuten jo debatissa toin esiin, teimme jo hallitusneuvotteluissa selkeän arvovalinnan, että lähdemme vahvistamaan suomalaista oikeusvaltiota niin resursseiltaan kuin toimintakyvyltään muutenkin.

Koronaviruksi on vaikuttanut, yhtä lailla niin kuin koko muuhun yhteiskuntaan, myös meidän oikeudenhoitoomme, ja on ollut erittäin toivottua ja tervetullutta, että hallitus on myöntänyt lisäresursseja myöskin oikeudenhoitoon, käsittelyaikojen lyhentämiseen ja jonojen purkamiseen.

Samaan aikaan kun puhumme resursseista, on kuitenkin tärkeää koko ajan miettiä, miten voisimme tehostaa oikeudenhoidon toimintaa myös muilla tavoin, ja yksi tärkeä asia on tietysti nyt ensi vuonna alkava toimeenpano sille, että jatkossa todistelu keskitetään käräjäoikeuksiin ja alamme videoida todistelua, jotta sitten myöhemmin se voidaan hyödyntää

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

hovi oikeuksissa ja myöhemmissä oikeusketjun vaiheissa. Mutta on muutenkin syytä pohtia, miten näitä käsittelyaikoja saisisimme vielä toimintaa tehostamalla lyhennettyä ja jonoja purettua sekä myöskin samalla alennettua oikeudenhoidon maksuja, jotka ovat jo osittain sellaisella tasolla, että kaikki suomalaiset eivät pysty oikeutta itselleen hakemaan sitä tarvittaessaan.

Ensi keväänä meillä on tulossa esitys seksuaalirikoslain uudistamisesta, mistä sovimme hallitusohjelmassa, ja se on yksi tämän hallituskauden tärkeimmistä muutoksista. Toivottavasti saamme sen ripeästi tänne eduskuntaan ja käsiteltyä tehokkaasti lakivaliokunnassa, jotta se saadaan myös mahdollisimman pian voimaan. Kysymys on myös oikeusvaltion kannalta erittäin tärkeästä uudistuksesta, joka päivittää tämän osan rikoslaistamme tähän päivään.

Erittäin ajankohtainen aihe, joka niin ikään liittyy resursseihin ja talouteen, on vankiloiden turvallisuustilanne, josta esimerkiksi edustaja Tolvanen ja moni muu on tässä salissa puhunut ansiokkaasti. Jengirikollisuus, sen johtaminen varsinkin, on siirtynyt yhä enemmän vankiloihin, ja meillä on useita toimenpiteitä, joilla pystyisimme vankiloiden turvallisuutta parantamaan. Niitä on otettu käyttöön, mutta resurssien mukana pystyisimme vielä entisestään parantamaan vankiloiden turvallisuustilannetta, esimerkiksi osastointia tehostamalla niin, että jengirikolliset olisivat omissa osastoissaan ja muut vangit sitten omis-
saan.

Hallitusohjelmassa on myös monia merkittäviä asioita ylivelkaantuneiden aseman parantamiseksi: Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä koskeva hallituksen esitys on jo eduskunnassa, ja sitä toivottavasti pääsemme heti alkuvuodesta lakivaliokunnassa viemään eteenpäin. Toinen tärkeä uudistus on positiivinen luottorekisteri, jonka saamme ensi vuonna jo myöskin eduskuntaan. On tärkeää, että ihminen ja toisaalta myös luotonantaja voivat nähdä yhdestä paikasta, mitä kaikkia luottoja on kertynyt ja esimerkiksi minkälaisia maksuaikoja ihmisellä on.

Jatkossa tulisi edelleen pohtia, että esimerkiksi ulosoton suojaosaa korottamalla tai edelleen velkaneuvontaa ja sen resursseja vahvistamalla parantaisimme ihmisten tilannetta ja mahdollistaisimme velkakierteestä irti pääsemisen. Tässä korona-aikana meillä on ollut myös pikavippeihin liittyviä poikkeuksia lainsäädännössä. Olemme tiukentaneet niiden mainontaan ja toisaalta korkokattoon liittyvää sääntelyä, ja tätä olisi syytä edelleen selvittää; tutkia ensinnäkin, mitkä ne vaikutukset koronakriisin aikana ovat olleet, kun lainsäädäntöä on tiukennettu, ja toisaalta sitten miettiä, olisiko syytä tehdä pysyviksi näitä tiukennuksia.

Olemme käsitelleet myös jo tällä kaudella vihapuhetta. Olemme edistäneet esimerkiksi sitä, että laitton uhkaus on tulevaisuudessa syyttäjän nostama syyte ja se tuodaan yleisen syytteen alle. Esimerkiksi edustaja Keto-Huovinen on pitänyt esillä, että tulevaisuudessa myös muita rikoksia olisi syytä tuoda tähän samaan tilanteeseen. Tämä viharikosten ehkäiseminen, maalittamisen ehkäiseminen, on todella tärkeää myös oikeusvaltion toimivuuden ja esimerkiksi meidän oikeusjärjestelmän toimivuuden näkökulmasta.

Haluan tähän loppuun lainata professori Tapio Määttä Itä-Suomen yliopistosta, joka tällä viikolla kirjoitti: ”Vihapuhe rajoittaa sananvapautta. Jos haluaa puolustaa sananvapautta, on vastustettava vihapuhetta. Jos vastustaa vihapuheen vastustamista, silloinhan puolustaa vihapuhetta ja tulee kannattaneeksi sananvapauden rajoittamista. Simppeliä, eikö vaan?”

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt ministeri Henriksson, 2 minuuttia.

19.49 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Tiiviit vastaukset.

Edustaja Filatov kysyi tupakoinnista vankiloissa. Siitä on perustuslakivaliokunta linjannut, että kokonaista tupakointikieltoa ei voida säätää vankiloihin. Vankien on saatava tupakoida ulkotiloissa, ja tämä maksaa. Se on pyrittävä hoitamaan lisätalousarviolla ensi vuonna.

Sitten edustaja Bergqvist kysyi tästä videointijärjestelmästä ja siitä, miten siihen päästään käsiksi, koska ja mitä tehdään. Tässä on aivan varmasti tarvetta kouluttaa tuomareita, kouluttaa kaikki se henkilökunta, joka tulee tekemään töitä tässä uudessa järjestelmässä. Siihen koulutukseen varmasti Tuomioistuinvirasto panostaa, se on aivan päivänselvä asia. Se on varsin, varsin tärkeä uudistus.

Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus on loppumetreillä. Tämä on valtavan iso uudistus, valtavan tärkeä uudistus, jolla hallitus haluaa vahvistaa jokaisen kansalaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Siinä on oikeastaan kaksi päätavoitetta: sääntely muutetaan vapaaehtoisuuden puutteeseen perustuvaksi, ja samalla ankaroitetaan sääntelyä erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten osalta. Tässä on ollut hyvät kuulemiset, ja tältä osin haluan uskoa siihen, että ensi vuoden tammikuun puolella, mahdollisesti helmikuussa, mutta tammi—helmikuussa tämä esitys tulee tänne eduskuntaan — varsin, varsin tärkeä asia.

Sitten tässä edustaja Tolvanen nosti esille, että selontekoa pitäisi tehdä yhdessä turvallisuusviranomaisten kanssa tai sisäministeriön kanssa. No nyt tässä asiassa on niin, että on tarpeen tehdä oikeudenhoidon osalta erillinen selonteko. Sellaista ei ole koskaan tehty. Meillä on sisäisen turvallisuuden selonteko, [Puhemies koputtaa] ja yleensä tiedetään poliisin resurssit paremmin. Nyt on tarvetta saada tietoa myös siitä, mitä oikeudenhoidon kaikki toimijat tarvitsevat. Se on äärimmäisen tärkeätä, mutta totta kai tätä pitää tehdä yhdessä, [Puhemies: Kiitoksia!] ja koko ketju tarvitsee riittävän rahoituksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kopra poissa. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

19.52 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies, arvoisa kunnioitettu oikeusministeri! Olen viime aikoina useamman kerran pyrkinyt kiinnittämään tämän salin ja laajemminkin yleisön huomiota siihen, että Suomessa perustuslain tulkintalinja on aivan liian tiukka. En puhu nyt korona-ajasta, joka on tietysti merkinnyt poikkeuksellista ihmisten perusoikeuksien arvioimista. Mutta sanon koronastakin sen, että kun koronaepidemian alkuvaiheessa kysyttiin, hidastaako Suomen perustuslakitulkinta joidenkin sellaisten tehokkaiden koronan rajoitustoimien käyttöön ottamista, jotka muissa oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavissa maissa on voitu ottaa tehokkaasti käyttöön, niin ilmeisesti kenenkään ei enää tarvitse tätä kysyä. Mutta nyt puhun siis muusta kuin koronasta.

Arvoisa rouva ministeri, nykyisen Rinteen—Marinin hallituksen aikana hallitus on antanut eduskunnalle kymmeniä perustuslain vastaisia lakiesityksiä — kymmeniä. Eräässä vaiheessa laskeskelin, että niitä oli yli 30. Sen jälkeen niitä on annettu varmasti ainakin kymmenen lisää, joten niitä on ainakin yli 40. Mistä tämä teidän mielestänne, ministeri Henriksson, kertoo? Onko teidän mielestänne täysin normaalia, että hallitus, nykyinen hallitus, edellinen hallitus, seuraava hallitus antaa jatkuvasti eduskunnalle lukuisia perustus-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

lain vastaisia lakiesityksiä? Onko tämä normaalia? Tietysti nämä lakiesitykset perustuslakivaliokunnan lausuntojen jälkeen korjataan asianomaisissa erikoisvaliokunnissa perustuslain mukaisiksi, mutta, onko tämä normaalia? Mistä tämä tilanne johtuu? Meillä on maassa syvä rauhan tila. Meillä on laajapohjainen enemmistöhallitus, joka erikseen vielä korostaa kunnioittavansa perus- ja ihmisoikeuksia, ja kuitenkin tämäkin hallitus on antanut kymmenittäin perustuslain vastaisia lakiesityksiä. Mistä tämä teistä kertoo, ministeri Henriksson? Kertooko se siitä, että hallitus on täysin piittaamaton perustuslain säännöksistä? Ei todellakaan — ei edellinen hallitus ollut, ei nykyinen hallitus ole, eikä seuraavaan hallitus ole.

Esimerkiksi te, ministeri Henriksson, henkilökohtaisesti korostatte aivan oikein usein perus- ja ihmisoikeuksien merkitystä, ja kuitenkin kymmeniä perustuslain vastaisia lakiesityksiä. Mistä tämä kertoo? Ei kerro hallituksen piittaamattomuudesta perustuslaista. No, kertooko se siitä, että eri ministeriöissä lakeja valmistelevat virkamiehet suhtautuvat täysin piittaamattomasti perustuslakiin tai että he ovat täysin kyvyttömiä? Ei kerro, päinvastoin. Meillä on ministeriöissä erinomaisia virkamiehiä — erinomaisia virkamiehiä — esimerkiksi oikeusministeriössä aivan huippujuristeja. Arvostan näiden virkamiesten työtä todella korkealle, ja kuitenkin kymmeniä perustuslain vastaisia lakiesityksiä. Mistä tämä kertoo? Se kertoo siitä, että meidän tulkinnat perustuslaista ovat ylikireitä, siis meidän, tarkoitan Suomessa. Minun mielestäni tämä on aivan selvää. Viimeksi, kun käsitelimme arpajaislakia, toin esiin sitä, millaista hiusten halkomista siinä yhteydessä perustuslakivaliokunnassa harjoitettiin. Mistä tämä tilanne teidän mielestänne johtuu, ministeri Henriksson? Olisi mielenkiintoista kuulla.

Olen taustalla keskustellut useamman virkamiehen kanssa, johtavan virkamiehen kanssa, ja en usko, että heillä on mitään erityistä tarvetta olla minun kanssani samaa mieltä, vaikka yleensä me ihmiset mielellämme olemme keskustelukumppanin kanssa ainakin jossain määrin samaa mieltä. Mutta tämän ajatuksen, minkä tässä esitän ylikireästä tulkintalinjasta kautta linjan, on jakanut moni virkamies, jonka kanssa olen keskustellut, puhumattakaan monista yksittäisistä kansanedustajista tässä talossa, joiden kanssa olen käytävillä keskustellut.

Kerroin äsken perustuslain vastaisista lakiesityksistä. Sen lisäksi nykytilanteessa koluttelemme jatkuvasti perustuslain raameja. Täällä esillä ollut hyvä esitys siitä, että videoidaan todistajat jo käräjäoikeudessa, ei uudelleen hovioikeudessa, joka vahvistaa uhrien oikeusturvaa, joka vahvistaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä, sen hallituksen esityksen perusteluissa on 13 sivua mietitty sitä, mikä on tämän [Puhemies koputtaa] esityksen suhde perustuslakiin, ja sen lisäksi se piti vielä lähettää [Puhemies koputtaa] perustuslakivaliokuntaan asian varmistamiseksi. Mistä tämä kertoo? [Puhemies: Kiitoksia!]

Jatkan, herra puhemies, seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

19.57 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofon ei toimi. — Nyt toimii.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Länsimaisen yhteiskuntajärjestyksen yhtenä kruununjalokivenä voidaan pitää kansalaisten oikeusturvan ja ylipäänsä koko oikeusvaltion kokonaisuutta, joka turvaa ihmisten perusoikeuksia ja edistää turvallisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan kehitystä. Kysymys on valtion ydintehtävistä, joiden tehokkaalla ja luotettavalla toiminnalla on keskeinen merkitys yhteiskunnan vakauden ja turvallisuuden kannalta. Tämä turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden selkäranka on jäänyt jälleen kerran budjettiehdotuksessa vaille kipeästi kaivattua riittävää perusrahoitusta, jolla on suora vaikutus hallinnonalan toimijoiden toimintaedellytyksiin.

Olen tässä salissa monesti muistuttanut siitä, että kansalaisten oikeusturvan välttämätön edellytys on sujuvasti toimiva ja riittävästi resursoitu rikosprosessiketju poliisista syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuinlaitokseen ja lopulta Rikosseuraamuslaitokseen. Tämä ketju on resursoitava niin, ettei asioiden käsittely ruuhkaudu ja pullonkauloja synny. Kuitenkin jo tällä hetkellä tämän ketjun toimivuutta rapauttaa resurssipulan aiheuttama juttusuma, henkilöstön uupuminen sekä koronapandemian aiheuttamat istuntojen lykkäytymiset. Henkilöstön ja määrärahojen puute heikentää myös konkreettisesti kansalaisten oikeusturvaa ja ylipäänsä koko alan houkuttelevuutta työpaikkana.

Arvoisa puhemies! Kuten äsken debatissa totesin, me olemme tilanteessa, jossa kamelin selkä katkeaa hetkenä minä hyvänsä. Rikosprosessiketju tarvitsee akuutisti lisää resursseja. Kuten kerroin aiemmin, tapasin Syyttäjälaitospäivässä muutama viikko sitten lukuisia työtaakan alle rudentuvia ammattilaisia. Alan työtyytyväisyysarvot ovat pudonneet, alan työntekijöiden sairastavuus on noussut. Esimerkiksi vankeinhoidossa työntekijöiden sairastavuus on yli 15 prosenttia, kun valtion keskiarvo on 7 prosenttia. Syyttämisprosentit vaihtelevat eri alueilla noin reilusta 50 prosentista 75 prosenttiin, mutta ei ole kohtuullista, että oikeusturvan saatavuus riippuu asuinpaikasta ja alueella olevasta jutturuuhkasta.

Arvoisa puhemies! Asian tärkeyden huomioon ottaen suhteessa muihin hallinnonaloihin ja etenkin hallituksen velanottoon kyse ei ole suurista summista. On arvovalinta, että hallituksen budjettiehdotuksella oikeudenhoito joutuu jatkamaan nilkuttamista riittämättömällä perusrahoituksella. Resurssitilanne on johtanut siihen, että ihmisten oikeusturva jää toteutumatta, kun viranomaisien lakisääteisten tehtävien hoitaminen vaikeutuu. Voidaan jopa sanoa, että tämä on uusi, hyväksytty normaali. Tähän kriittiseen rahoitusvajeeseen kokoomuksessa on kiinnitetty huomiota ja se on tunnustettu, ja olemme sitoutuneet myöskin korjaamaan tätä asiaa ja turvaamaan oikeudenhoidon resurssit.

Hallitukselle haluan antaa kiitoksen siitä, että olette päättäneet tehdä lakivaliokunnan esittämän selonteon oikeudenhoidon tilasta, mutta resurssitilanne on kuitenkin niin akuutti, ettei tilanne voi odottaa tämän selvityksenteon loppuun asti, vaan apua tarvitaan jo sitä ennen. Kysyisinkin ministeriltä: mitä aiotte tehdä tälle akuutille tilanteelle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

20.02 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Minua huolettaa, kuinka sini-silmäisesti te, edustaja Matias Mäkyne, suhtaudutte sananvapauden tilaan tällä hetkellä Suomessa. Aikaisemmille sukupolville oli jokseenkin selvää, että sananvapaus eri maissa kehittyy ja menee eteenpäin, mutta viimeistään meidän sukupolvellemme, mihin ikäluokkaan tekin, sosiaalidemokraattien edustaja Mäkyne, kuulutte, on jo tiedossa se, että sananvapaus voi lähteä ottamaan takapakkia.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

Me perussuomalaiset vastustamme vihapuhetta, ja se, että esimerkiksi vihapuhelainsäädäntöä, sen tekemistä vastustaa, ei tarkoita sitä, että hyväksyisi vihapuheen, vaan se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että me ei haluta enää uusia rajoituksia sananvapauteen ja hämärtää sitä, mitä ihmiset saavat tai eivät saa sanoa.

Kun tuolla kansainvälisillä areenoilla liikkuu kansanedustajakollegoitten kanssa, on mielenkiintoista huomata se, mitkä ovat ne maat, jotka eniten puhuvat vihapuheesta ja sen kriminalisoinnista. Tässä ihan vasta olin käymässä Madridissa, missä ympäri maailman kansanedustajat kokoontuivat yhteen, ja siellä Turkki piti hyvin voimakkaita puheenvuoroja siitä, kuinka vihapuhe pitää saada kitkettyä pois. Turkki on sellainen maa, jossa on tällä hetkellä AKP-islamistipuolue voimassa, ja presidentti Erdoğan ei ole hyväksynyt itseensä kohdistuvaa kritisointia, ja tätä on pidetty vihapuheena. Siellä on jopa sensuroitu Twitteriä, Wikipediaa ja niin edelleen. Tällaiset autoritäärisen suuntaan liikkuvat valtiot nimenomaan haluavat rajoittaa sananvapautta ja käyttää tätä vihapuhe-termiä tällaisen vipuvartena, ja Suomessa meidän pitäisi mennä juurikin täysin toisenlaiseen suuntaan. Sananvapaus ei tässäkään maassa ole todellakaan mikään itsestäänselvyys.

Sitten varsinaiseen aiheeseen, mistä halusin puhua.

Arvoisa herra puhemies! Vaikka nykyinen hallitus suhtautuu huolettomasti velanottoon, aiheuttavat velkaongelmat yhä useammalle kansalaiselle syvää ahdinkoa. Noin 400 000 maksuhäiriömerkintää on osoitus siitä, että heitä on paljon. Kaikkien apukeinojen ei kuitenkaan tarvitse olla sellaisia, jotka vaativat kasapäin rahaa tai vuosikausien valmistelua.

Elämme maassa, jossa vippimainoksia tyrkytetään jokaisessa kanavassa ja kadunkulmassa. Moni kansanedustajan asemassa oleva tuskin vaivautuu kiinnittämään näihin huomiota, mutta samalla siinä jätetään huomiotta todellinen ongelma. Suomessa on esimerkiksi yli 100 000 peliongelmiin kärsivää, joista osalle vipit näyttäytyvät keinona ruokkia addiktiota. Siksi vippifirmat tekevät kaikkensa, että heidän tarjoamansa keino varmasti näkyisi heillekin. Tehokkaalla lainsäädännöllä tähän voidaan puuttua.

Tein lakialoitteen pikavippimainonnan kuriin laittamiseksi, ja pyydän, että te, arvoisa ministeri, voisitte asiaa edistää, koska teillä on nyt valta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

20.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Palaan tässä alkuun asiaan, josta puhuin jo tuossa debattipuheenvuorossa, eli siihen faktaan, että meillä valtion ensi vuoden budjetti on noin 65 miljardia ja siitä riittää noin miljardi tänne oikeusministeriön hallinnonalalle. Samoin voidaan todeta, että sisäministeriön budjetti on noin 1,5 miljardia — eli nämä kaksi yhteiskunnan tukipilaria, turvallisuus ja toimiva oikeuslaitos, oikeusvaltio, vievät kaksi ja puoli miljardia 65 miljardista. Sitä voidaan pitää varsin vähäisenä siihen nähden, kuinka tärkeistä asioista puhutaan. Valitettavasti kysymys on valinnoista. Toki aiemmatkin hallitukset ovat varmasti syyllistyneet tähän ongelmaan, että näitä asioita ei ole arvostettu riittävästi, jotta nämä rahoitukset olisivat kunnossa, mutta jostain on aloitettava ja pyrittävä siihen, että tämä asia saadaan kuntoon.

Nythan lakivaliokunta on lausunut tästä riittämättömästä perusrahoituksesta julkisen talouden suunnitelman käsittelyvaiheessa viime keväänä, ja se toisti tämän huolensa ja kiinnitti siihen vakavaa huomiota myös tämän talousarvion lausunnossa. Kuten täällä on todet-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

tu, se vähimmäistaso olisi noin 20 miljoonaa euroa. Ja kyllä on niin, että jos me ajatellaan sitä 65:tä miljardia, niin se 20 miljoonaa euroa olisi sieltä varmasti löydetty, mutta siinä on tehty valintoja ja ne valinnat eivät ole samanlaisia kuin täältä oppositiosta katsoen. Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetti tämän 20 miljoonaa euroa löysi tänne oikeudenhoitoon.

Sanonpa vielä tähän perään sen, että vaikka tämä selontekoasia, jota lakivaliokuntakin omassa lausunnossaan vaati, on erittäin tärkeä ja tarpeellinen, niin totean saman kuin edustaja Keto-Huovinen: että tämä perusrahoituksen vähäisyys ei saa jäädä odottamaan tätä selontekoa, vaan tämän eteen toivottavasti oikeusministeri Henriksson pyrkii tekemään parhaansa, kun te jälleen kerran palaatte neuvottelupöytään hallituskumppaneiden kanssa.

Sitten täällä on nostettu esiin erittäin tärkeä asia eli vankiloiden turvallisuus ja työntekijöiden jaksaminen. Siellä on, kuten täällä on jo todettu, järjestäytynyt rikollisuus erittäin suuressa roolissa, ja Rikosseuraamuslaitos nostaa esiin muun muassa Mantaqa-jengin, joka aiheuttaa merkittävää uhkaa tällä hetkellä. Lisäksi on todettava yksin työskentely, ja sitten vankiloista myöskin tulee viestiä siitä, että siellä on epäpäteviä sijaisia, joilla ei ole vanginvartijan koulutusta. Myöskin tähän asiaan toivon oikeusministeriön kiinnittävän huomiota.

Sitten nostan tästä talousarvion selvitysosasta lauseen, jossa todetaan: ”Joidenkin vähemmistöryhmien ja koko väestön välillä on huolestuttavia eroja perusoikeuksien toteutumisessa, tietoisuudessa oikeuksista, oikeussuojasta sekä luottamuksesta viranomaisiin.” Nyt kiinnitän huomiota tähän oikeussuojaan. Meillä on maassa ulkomaalaistaustaisten määrä noin 8 prosenttia väestöstä, mutta he käyttävät korkeimman hallinto-oikeuden jutuista yli 50 prosenttia, ja he käyttävät Helsingin hallinto-oikeuden jutuista yli 50 prosenttia, [Sebastian Tynkkynen: Käsittämätöntä!] tämä 8 prosentin kansanosa. Kuitenkin te toteatte täällä selvitysosassa, että ongelma on siinä, että nämä väestöryhmät eivät saa oikeussuojaa. Jos 8 prosentin porukka käyttää yli puolet resursseista, niin eikö silloin voisi ajatella, että se 92 prosenttia, jolle kuuluu vain se 50 prosenttia resursseista, on se, joka on tällä hetkellä vailla oikeussuojaa? Toivoisin, että tähänkin asiaan kiinnitettäisiin myös huomiota, koska aivan yhtä lailla siellä on lastensuojeluasioita, siellä on vammaispalveluasioita ja siellä on muita asioita, jotka ovat myös ihan suomalaisille tärkeitä ja heillä on myös oikeus saada apua ja oikeussuojaa itsellensä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Strand poissa. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

20.11 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Edustajat Keto-Huovinen, Tolvanen ja Zyskowiec ovat pitäneet täällä erittäin hyviä puheenvuoroja, joihin on helppo yhtyä. Esimerkiksi erittäin tervetullutta mielestäni on se, että seksuaalirikoslainsäädännön uudistus nyt etenee ja erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia kovennetaan.

Syy, miksi oikeastaan vielä halusin pyytää tämän puheenvuoron, on se, että toivoisin ja kehottaisin hallitusta kiirehtimään tyttöjen silpomisen säätämistä rangaistavaksi rikoslaisa nykyistä selkeämmin. Esitystä aiheesta on jouduttu odottamaan jo lähes vuoden ajan. Arvioiden mukaan tällä hetkellä Suomessa elää silpomisuhan alla jopa 3 000 tyttöä. Kyseessä on järkyttävä väkivallan muoto.

Kansalaisaloitteeseen perustuen eduskunta edellytti jo yli vuosi sitten, että hallitus ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin tyttöjen silpomisen säätämiseksi rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Näyttää siltä, että hallituksen esitystä aiheesta joudutaan odot-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

tamaan vielä ainakin puolisen vuotta. Asialla on kuitenkin kiire. Yksikin silvottu tyttö on liikaa, ja emme enää voi odottaa. Toivon, että hallitus kiirehtii asiassa.

Lisäksi on niin, että kriminalisoinnin selkiyttäminen yksin ei riitä vaan silpomisen vastaisessa työssä tarvitaan lisäksi määrätietoisia ennalta ehkäiseviä toimia. Kysyisin ministeriltä: miten ennaltaehkäisyn puolella aiotaan toimia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

20.13 Ben Zyskowicz kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edellinen puheenvuoroni oli haastava oikeusministerin suuntaan, ja koen tarpeelliseksi selventää, että nykytilanteesta, josta puhuin, en mitenkään moiti teitä henkilökohtaisesti enkä nykyistä hallitusta, en mitenkään. Olimme samaan aikaan perustuslakivaliokunnassa viime kaudella, ja kauhistelitte joitakin valtiosääntöpoliittisia näkemyksiäni. En varmasti pystynyt silloin itseäni niissä hektisissä sote-tunnelmissa riittävän hyvin ilmaisemaan, mutta haluan tehdä selväksi, että nykytilanne, joka liittyy perustuslain ylikireään tulkintaan ja joka ei ole syntynyt tällä vaalikaudella eikä viime vaalikaudella vaan vuosien saatossa, ei mitenkään mielestäni johdu teistä tai nykyisestä hallituksesta.

Kun nyt laitoin tämän positiivisen vaihteen päälle, niin haluan myös kiittää teitä siitä, että te henkilökohtaisesti ja nykyinen hallitus on panostanut esimerkiksi oikeuslaitoksen voimavaroihin. Hallitushan on panostanut yleensä kaikkeen muuhunkin hyvään. Ongelmahan on siinä, että hallitus ei ole löytänyt mitään kohdetta, mistä voisi vähän vähentää. Esimerkiksi oikeuslaitoksen tarpeelliset lisävoimavarat ovat hyttysen ininää verrattuna vaikkapa siihen, että käytämme asumistukeen yli 2 000 miljoonaa vuodessa ja asumistukimenot ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana lisääntyneet noin 1 000 miljoonalla eurolla. Ovatko näiden köyhien ihmisten asumisolosuhteet vastaavasti parantuneet?

Herra puhemies! Edustaja Vikman viittasi tyttöjen sukuelinten silpomiseen. Tällä hetkellä eduskunnan hallintovaliokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa käsitellään sellaista hallituksen esitystä, joka liittyy Schengen-asetukseen, jonka mukaisesti voitaisiin antaa sormenjälkiä tai valokuvia muille Schengen-maille, jotta esimerkiksi voitaisiin estää viemästä nuoria tyttöjä vaikkapa Suomesta Itä-Afrikkaan sukuelinten silpomista varten. Hallituksen esitys, joka on siis tällä hetkellä käsittelyssä, tarkoitti sitä, että Suomesta tällaisia tuntomerkkejä ei voisi antaa. Miksi ei? No, kun se on vastoin Suomen perustuslakia.

Nyt perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon hallintovaliokunnalle, jossa se on muuttanut doktriiniaan ja sallisi esimerkiksi silvottavien tyttöjen tuntomerkkien antamisen mutta ei sallisi murhamiesten tuntomerkkien antamista, koska se on vastoin Suomen perustuslakia. Tällä hetkellä hallintovaliokunta käsittelee asiaa, ja katsotaan, mihin siinä päädytään. Taas yksi esimerkki ylikireistä perustuslakitulkintoista.

Herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossani päädyin siihen, että esimerkiksi täällä äsken kehitussa esityksessä siitä, että videoidaan ne todistajanlausunnot käräjäoikeudessa eivätkä todistajat poikkeuksia lukuun ottamatta tule uudelleen kuultaviksi hovioikeuteen tai korkeimpaan oikeuteen, 13 sivulla perusteltiin hallituksen esityksessä sitä, miksi tämä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä vahvistava hallituksen esitys, uhrien oikeusturvaa vahvistava hallituksen esitys, on sopusoinnussa perustuslain kanssa ja mahtuu perustuslain raameihin — ja vielä piti pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto asian varmistamiseksi.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

On yleistynyt myös se tilanne, että hallituksen valmistelussa jo työryhmävaiheessa etukäteen pyydetään perustuslakiasiantuntijoiden lausuntoja siitä, voidaanko joku uudistus tehdä. Esimerkiksi työryhmä mietti, voidaanko syrjäseuduille saada opettajia, lääkäreitä siten, että he saisivat opintolainahyvityksen, kun tulevat syrjäseudulle töihin. Työryhmässä oli myötemieltä, hallituksessa ja eduskunnassa voi olla myötemieltä, en tiedä, mutta tästä piti pyytää perustuslakiasiantuntija Tuomas Ojasen lausunto. Hän sanoi, että näin voidaan toimia, se ei ole vastoin yhdenvertaisuutta. No mitä jos professori Ojanen olisikin näyttänyt punaista korttia? Olisiko valmistelu lopetettu siihen, vaikka eduskunnan ja hallituksen enemmistö olisi ehkä halunnut tällaisen uudistuksen säätää? Sekö on käsitys demokratias-ta tämän päivän Suomessa?

Herra puhemies! Taas loppuu aika. Toivottavasti joku pyytää puheenvuoroa, jotta voin...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voitte jatkaa sen verran, että saatte tämän puheenvuoronne loppuun.

Okei, kiitos. Vien asian loppuun. — Eli on yleistynyt tilanne, jossa eri ministeriöt pyytävät etukäteen perustuslakiasiantuntijoilta lausuntoja heidän valmistelemiensa uudistus-ten suhteesta perustuslakiin, jotta he uskaltavat viedä asiaa eteenpäin. Onko tämä ihan ter-vettä? Ja mitä jos nämä proffat siinä vaiheessa näyttävät punaista — lopetetaanko valmis-telu siihen? Hallitus ja eduskunta eivät pääse koskaan ottamaan kantaa, esimerkiksi ei olisi päässyt tähän opintolainahyvitykseen.

Mitä sitten tehdä? — Kiitos, puhemies, lisääjasta!

Ensinnäkin haluan korostaa, että tämä ei ole mikään puoluepoliittinen kysymys. Tämä on valtiosääntöpoliittinen kysymys mutta ei puoluepoliittinen kysymys.

Toiseksi olen jo havaitsevinani perustuslakivaliokunnassa tähän ongelmaan heräämistä. Tässä puhutusta esityksestä, joka liittyy todistajalausuntojen videoimiseen käräjäoikeudes-sa, perustuslakivaliokunta antoi hyvin lyhyen lausunnon, jossa asiaa käsiteltiin noin puoli-toista liuskaa, ja siitäkin noin puolet oikeuslaitoksen resursseja. Oliko tämä perustuslaki-valiokunnalta viesti siitä, että tässä esityksessä ei ollut mitään ongelmia? Siis perustuslaki-valiokunta ei nähnyt siinä mitään ongelmia, vaikka totta kai siellä perustuslakivaliokun-nan penkillä valtiosääntöasiantuntijat näkivät monenlaisia ongelmia, totta kai. Se kuuluu heidän työhönsä.

Kolmanneksi, olisi yhdessä todettava, että nykytilanne ei ole terve. Viitataan näihin kym-meniin perustuslain vastaisiin hallituksen esityksiin.

Neljänneksi, perustuslakivaliokunnan itsensä pitäisi seminaarimuodossa muussa työ-s-kentelyssä nostaa tämä kissa pöydälle ja, käyttäkseni professori Jyrängin aivan toiseen yhteyteen luomaa ilmaisuja, loivasti kaartaa ryhtyä ajamaan väljempiä tulkintoja.

Ja viidenneksi, rouva ministeri, ehkä myös oikeusministeri ja oikeusministeriö, joka on täynnä muitakin huippujuristeja kuin te itse, voisi käydä tätä keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Nyt ollaan käyty aika paljon laajaa keskustelua perustuslakitulkinnosta. Se ei ihan suoraan tähän oikeusministeriön hallin-nonalan talousarvioon liity. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

20.20 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Uusi perustuslaki astui voimaan 2000-luvun alussa, ja siinä yhteydessä vahvistui periaate siitä, että lakia on tulkittava perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteisesti, sekä perustuslain etusija muuhun lainsäädäntöön nähden. Tätä kontrollia on sitten näiden viimeisen 20 vuoden aikana muotoiltu muun muassa perustuslakivaliokunnan tulkinnassa, mutta yhä enemmän myös lainvalmistelussa. Meille on ehkä jonkin verran muodostunut tämmöinen etukäteiskontrollia, jota perustuslakivaliokunta edustaa, edeltävä kontrolli, johon ei kuitenkaan ole riittäviä resursseja selvästikään tällä hetkellä monessa ministeriössä, ja monet ministeriöt kääntyvät silloin oikeusministeriön puoleen laatiessaan erilaisia uusia lakiesityksiä. Ja tämä on nimenomaan talousarvion kannalta keskeinen osa sitä, mitä edustaja Zyskiewicz on nyt nostanut esiin, että onko meillä ministerioissa riittävä osaaminen ja riittävät resurssit lain valmistelussa, jotta perustuslain mukaisuus voidaan taata jo siinä lain valmisteluvaiheessa. Meidän pitäisi päästä sellaiseen tilanteeseen, että mikään laki tai hanke ei ainakaan sen takia pysähdy jo ministeriövaiheessa, että resurssit siihen perustuslainmukaisuuden toteamiseen eivät ole riittävät. Tätä ongelmaa ehkä jonkin verran havaitsimme jopa tässä meidän parlamentaarisen tki-työryhmämme työssä. Kun emme kaikista ratkaisuista löytäneet välttämättä olemassa olevaa perustuslain tulkintaa, niin jouduimme ne jättämään valmistelussa tässä vaiheessa sivuun.

Mutta yksi ongelma tässä on myös se, että perustuslain tulkintaa on jonkin verran tässä talossa poliitikkojen toimesta politisoitu, ja perustuslakivaliokuntaa niin ikään, ja tässä meidän täytyy olla erittäin varovaisia. Tämän keskustelun vaikeus on myöskin siinä, että pystymme pitämään poliittiset mielipiteet erillään siitä perustuslain tulkinnasta, jossa kuitenkin hyvin pitkälti asiantuntijapohjalta on syytä edetä. Tämä tähän teemaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

20.23 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tuossa juuri käytin puheenvuoron liittyen tähän vihapuheeseen. Oikeusministeriöstä on tullut maalittamislaki, ja sieltä tulee EU:n kautta uutta vihapuhelainsäädäntöä, ja edustaja Mäkinen, tähän liittyen käytti puheenvuoron. Pyydän, että käynte nauhalta katsomassa sen oman edellisen puheenvuoroni jossain kohtaa kun on aikaa. Lyhyesti:

Se, että me vastustamme perussuomalaisina uutta vihapuhelainsäädäntöä, tuli se missä muodossa tahansa, ei liity siihen, että me jotenkin hyväksyisimme millään tasolla vihapuhetta, vaan se liittyy ainoastaan siihen, että me ollaan huolissamme suomalaisen sananvapauden tilasta. Me tiedetään, että mitä enemmän tehdään rajoituksia, niin meillä on ikään kuin semmoinen suunta, että mennään sinne sananvapauden ydinalueelle elikkä tavallaan poliittisten mielipiteitten esittämiseen. Meillä on viimeisinä vuosina tullut valtava määrä oikeuskeisjejä liittyen juuri siihen, mitä poliitikot ovat Suomessa puhuneet, eli he ovat siitä joutuneet käräjille, ja tämä ei meidän mielestämme ole millään tavalla terve suunta.

Meidän mielestämme nimenomaan poliittisten näkemysten tarkasteluun ei pitäisi missään tapauksessa uhrata oikeusministeriön pieniä resursseja, vaan nämä näkemykset yksinkertaisesti pitäisi ratkaista äänestyskopeissa eikä sitten oikeussaleissa.

Siis meillä jo ennen näitä tiukennuksia, mitä nyt on tulossa oikeusministeriöstä, jo nykyisellään esimerkiksi tämä kiihottamislaki, mikä meillä on ja mihin viitataan aina kun puhutaan vihapuheesta, jo itsessään on aivan liian tiukka: Meillä on aivan uskomattomia oi-

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

keudenkäyntejä, niin kuin vasta oli esimerkiksi kollegamme, edustaja Mauri Peltokankaan oikeudenkäynti. Hän oli käyttänyt täsmälleen samoja sanoja kuin esimerkiksi keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Juha Pylväs oli käyttänyt, ja hän joutui oikeuteen, vaikka toinen ei joutunut oikeuteen. Siellä sitten olin itse seuraamassa sitä oikeudenkäyntiä, ja se oli aivan uskomatonta, kun aivan niin kuin täyttä pilkun viilausta loppuun saakka, ja tuntui, että onko tämä jotain teatteria, mitä me Suomessa käydään. Onneksi lopulta tuli vapauttava tuomio — ja tämä ehkä on niin kuin viesti valtakunnansyyttäjän suuntaan samalla — mutta tämmöisiin tilanteisiin me päädytään, jos meillä on sananvapauden suhteen vääränlainen lainsäädäntö. Ja nyt haluttaisiin mennä vieläkin pidemmälle.

Vihapuheeseen pystytään parhaimmalla mahdollisella tavalla vaikuttamaan nimenomaan niin kuin asenteitten kautta. Me voidaan itse puhua vihapuhetta vastaan ja voidaan nostaa ongelmia esille, mutta se, että aletaan ihmisten poliittisia mielipiteitä erilaisten vihapuhelakien kautta suitsimaan, saa ihmiset paljon enemmän raivon valtaan, ja se ei tule johtamaan siihen haluttuun lopputulokseen, että vihapuhe yhteiskunnassa tulisi vähenevän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Matias Mäkynen, vastauspuheenvuoro, olkaa hyvä.

20.26 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkky-nen puhuu omista ja puoluetovereidensa oikeustapauksista, jotka eivät liity millään tavalla hallituksen politiikkaan. Hallitus ei ole nostanut syytteitä poliittista oppositiota kohtaan, vaan ne ovat meidän oikeusjärjestelmämme myötä nousseet. Siinä varmasti valtakunnansyyttäjä on tehnyt työtään hakemalla oikeusasteista nimenomaan tulkintaa siitä, missä menee sananvapauden raja, miten tulkitaan esimerkiksi kansanryhmää vastaan kiihottamisen pykälää Suomessa ja niin edelleen. Tämä ei ole hallituksen politiikkaa, vaan se on oikeusjärjestelmän toimintaa.

Hallituksen politiikkaa sen sijaan on ollut vihapuheeseen ja maalittamiseen puuttuminen esimerkiksi tekemällä laittomasta uhkauksesta yleisen syytteen alainen rikos — tekemällä jo nyt rikosoikeudessa tunnistetuista rikoksista yleisen syytteen alaisia rikoksia. Tässä on kaksi eri asiaa kyseessä, [Puhemies koputtaa] ja me haluamme nimenomaan turvata oikeusvaltion toimintaa, viranomaisten toimintaa ja sananvapauden toteutumista niin, että yksittäiset ihmiset eivät ole vastuussa siitä, että heitä kohtaan tehtyjä rikoksia ei viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Henriksson, 3 minuuttia.

20.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Aloitan tästä resurssitilanteesta. Haluan vielä painottaa sitä, että tämä hallitus on todella lisännyt resursseja, myös pysyviä resursseja, oikeudenhoidon toimijoille: tuomioistuimille, syyttäjille ja myös vankeinhoidolle. Tässä suhteessa se lisäys on merkittävä, mutta totta kai se on myös niin, että lisää tarvittaisiin, kukaan ei sitä kiellä. Ja mielestäni se on hyvä asia ja hyvä lähtökohta myös, kun ajatellaan tätä selontekotyötä ja ajatellaan seuraavia hallituksia tai seuraavaa hallitusta, että nyt se tietoisuus tässä salissa on laidasta laitaan sellainen, että ymmärretään, että tähän pitää puuttua ja se pitää tehdä yhdessä.

Budjetin alikohta PTK 153/2021 vp

Olen kuitenkin iloinen siitä, että tämä hallitus on pystynyt nostamaan resursseja noin 70 miljoonalla. Siihen sisältyy myös palkankorotuksia, mutta kun niitä ottaa pois, niin se on kuitenkin vajaat 60 miljoonaa euroa, mitä on lisätty, ja se on kuitenkin vartenotettava summa. Myös täydentävässä budjetissa nostettiin tuomioistuinten määrärahoja 3 miljoonalla, ja 1 miljoonalla saadaan noin 11 tuomaria. Se on myös vartenotettava asia, ja sen myötä tuomareitten määrä pysyy ensi vuonna samalla tasolla kuin tänä vuonna.

Sitten edustaja Keto-Huovinen nosti esille jaksamisen ja sen, miten me saadaan tulevaisuudessa ihmisiä tälle oikeudenhoidon alalle. Se on äärimmäisen tärkeä kysymys. Se on aivan niin kuin edustaja nosti esille: on pidettävä huolta jaksamisesta, on pidettävä huolta siitä, että ihmiset saavat apua, on pidettävä huolta myös työhyvinvoinnista. Ja siinä pitää jokaisessa tuomioistuimessa ja myös Syyttäjälaitoksen sisällä johdon tähän puuttua. Oikeusministeriö ei johda näitä yksiköitä, vaan tuomioistuinlaitoshan on riippumaton, ja sen takia tästä pitää keskustella, ja lähdän siitä, että Tuomioistuinvirasto myös omalta osaltaan keskustelee tuomioistuinten kanssa.

Sitten oli puhetta ylivelkaantumisesta. Haluan muistuttaa kaikkia kansanedustajia siitä, että tämä hallitus on tehnyt merkittäviä panostuksia ylivelkaantumisen torjumiseen. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja lyhennetään, ja positiivinen luottotietorekisteri on tulossa — esitys tulee eduskuntaan ensi vuoden puolella. Velkajärjestelyyn tulee muutoksia, ja myös ulosottovelallisen asemaa tullaan parantamaan. Myös kuluttajaluottojen osalta, pikavippien osalta, työryhmätyö on käynnissä, ja odotan itse siltä työryhmältä sitä, että muun muassa tähän suoramarkkinointiin tullaan ehdottamaan muutoksia.

Mitä tulee tyttöjen silpomiseen, niin myös siitä on esitys tulossa. Sehän on jo kriminalisoitua joko pahoinpitelynä tai törkeänä pahoinpitelynä, joten kyllä näitä ihmisiä, jotka siihen syyllistyvät, siitä rangaistaisiin tänä päivänä, jos vaan saataisiin tietoa siitä, että tällaista on tapahtunut. Rikoksen uhrin asemaa pitää vahvistaa, ja sen osalta hallitus tekee paljon.

Edustaja Zyskowicz nosti esille perustuslakiasiat. Siinähan tietysti tilanne on se, että perustuslakivaliokunta on se, joka viime kädessä arvioi. Ministeri ei voi puuttua perustuslakivaliokunnan toimintaan. Ministeriöissä virkamiehet yrittävät tehdä parhaansa, ja totta kai tässäkin tietysti pitää muistaa, että korona-aika on ollut erittäin haasteellinen ja sen osalta on ollut myös sellaisia esityksiä — esimerkiksi viime vuonna, ehkä myös kiireessä tehtyjä — jotka eivät ole olleet riittävästi valmisteltuja. Mutta joka tapauksessa tähän kiinnitetään huomiota ja virkamiehet yrittävät tehdä niin hyviä esityksiä kuin mahdollista. Ja perustuslakivaliokunta omalta osaltaan sitten arvioi, ja se on asia, josta sitten eduskunnassa pitää keskustella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

Asian käsittely keskeytettiin.